№ 106 Չորեքշաբթի Սեպտեմբերի 22 1887 Չորեքշաբթի Սեպտեմբերի 22 № 106

ՏԱՍՆ ԵՒ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:
Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից):
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Արդարադատութեան մինիստրի գալը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ խմբագրին. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Մի քանի օր գիւղում.

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐԻ ԳԱԼԸ

Ահա քանի մի օր է արդէն որ արդարադատութեան մինիստրը, պ. Մանասէին, գտնվում է մեր երկրում, եկած լինելով մեզ մօտ մեր դատաստանական հաստատութիւնների վիճակը և նրանց գործունէութիւնը վերաքննելու համար:

Մինիստրական վերաքննութիւնը (րեվիզիան) ունի այն մեծ նշանակութիւնը, որ բարձրագոյն կառավարութիւնը այդ տեսակ մանրամասն և խղճմտաւոր րեվիզիայից գաղափար է կազմում թէ ի՞նչ դրութեան մէջ են գտնվում դատարանները պետութեան այս կամ այն մասում, թէ այդ դատարաններում ի՞նչպէս է կատարվում դատաստանական գործավարութիւնը, ո՞ր աստիճան հաստատվել, պատուաստվել, խոր արմատներ է գցել հրապարակական դատաստանի ինստիտուտը մի նոր երկրի մէջ և վերջապէս այդ դատաստանի գործունէութեան շնորհով ի՞նչ բարոյական յարաբերութիւններ են հաստատվել դատաստանի և տեղական ազգաբնակութեան մէջ:

Բացի բուն վիճակագրական նիւթեր հաւաքելուց դատաստանական գործունէութեան մասին մեր երկրում, օրինակ թէ դատաստանական րեֆօրմը մեզ մօտ մտցնվելուց ի վեր ո՞րքան գործ է քննվել և ի՞նչ բնաւորութեան գործեր, ո՞րքան քաղաքացիական և ո՞րքան քրէական գործեր, ո՞ր դասակարգերին են վերաբերվում մեծ մասամբ այս կամ այն բնաւորութիւն ունեցող գործերը, ո՞րքան ժամանակի ընթացքում գործերը կատարվել են կամ անկատար են մնացել, ո՞ր աստիճան արագ կամ դանդաղ է կատարվել դատաստանական գործավարութիւնը և այլն,—նշանակութիւն ունի նոյնպէս և այն հանգամանքը թէ ինչպէս է վերաբերվել դատաստանը դէպի երկրի մէջ կատարված այս կամ այն տեսակ յանցանքները, ի՞նչ տեսակ պատիժներ է որոշել, ո՞րքան շուտ բաւականացրել է դանդատաւորներին, կամ ո՞րքան արագ դատապարտել կամ արդարացրել է մեղադրվածներին, առհասարակ երկա՞ր ժամանակ է պահել մեղադրվածներին բանտերում մինչև գործի քննութեան վերջացնելը, թէ շուտ է տուել իր վճիռը՝ կամ դատապարտելով կամ արդարացնելով կալանաւորներին, զուր տեղ չը փտեցնելով գործի երկարաձիգ քննութեան ընթացքում կալանաւորների ահագին բազմութիւնը այլ և այլ բանտերում….

Նոյն իսկ դատաստանի այդ տեսակ գործունէութիւնից արդէն կարելի կը լինի բարոյական համոզմունք կազմել, բարոյական եզրակացութիւն դուրս բերել, թէ որքա՞ն ժողովրդականութիւն պիտի ունենայ նոր ձևի դատաստանը երկրի ազգաբնակութեան մէջ, ի՞նչ տեսակ հասարակական կարծիք պիտի կազմվէր ժողովրդի ամեն դասակարգերում դատաստանի խաղացած դերի, նրա գործունէութեան պիտանիութեան, իր կոչման համեմատ կատարված գործունէութեան մասին:

Մինիստրական րեվիզիան չը պէտք է լինի, ի հարկէ, միմիայն լոկ ձևական, այլ նա իր ձեռք բերած հարուստ և բազմակողմանի նիւթերից պիտի կարողանայ ճիշդ հետևանքներ, եզրակացութիւններ դուրս բերել այն բարոյական դիրքի մասին, որ դատաստանական հաստատութիւնը կարողացել է գրաւել տարիների ընթացքում տեղական տարրերի վերաբերմամբ: Րեվիզիայի արած հետախուզութիւնից, քննութիւնից կառավարող բարձր շրջանները պիտի կարողանան կազմել մի հաստատ համոզմունք թէ ո՞ր աստիճան բարոյականացնող, եթէ այդպէս կարելի է ասել՝ կրթիչ, դաստիարակիչ ներգործութիւն է ունեցել հրապարակական դատարանը երկրի ազգաբնակութեան վրա, ո՞րքան սերտ կապ է հաստատվել դատաստանի և ժողովրդի մէջ, դատողների և դատվողների մէջ, ո՞ր աստիճան հասունացել է ժողովրդի միտքը և արդարութեան մասին նրա գաղափարը տարիների ընթացքում գոյութիւն ունեցող դատաստանների գործունէութեան ազդեցութեան տակ:

Վերջապէս դատաստանական հաստատութիւնների երկրի մէջ աջող կամ անաջող ընդունվելուց, նրանց գոյութեան անհրաժեշտութեան գաղափարի աւելի կամ պակաս պատուաստվելուց, աւելի կամ պակաս խոր արմատներ դցելուց ժողովրդի մէջ,—կարելի կը լինի եզրակացնել թէ ո՞րչափով աւելի կամ պակաս ցանկալի է աւելի էլ սերտ կապերով կապել դատաստանական հաստատութիւնների գոյութիւնը ազգաբնակութեան օրգանական, գիտակցական կեանքի հետ, մտցնելով օրինակ, դասակարգային, կամ երդուեալ ներկայացուցիչների մասնակցութիւնը արդարադատութեան կատարման մէջ:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Երևան, սեպտեմբերի 12-ին

«Մշակ» պատուական լրագրիդ № 100-ի մէջ կարդացի խմբագրութեանդ ուղղած՝ Տէր-Մարուգեան Արշակի նամակը: Ամենևին չը զարմացայ որ իր պարզ ստորագրութեամբ համդերձ նոյն իսկ մամուլի մէջ՝ Արշակը ճշմարտութիւնն ամենաանխիղճ կերպով աղճատելով՝ ձգտում է բռնադբօսաբար արատաւորել նուիրական գործի խղճմտաւոր սպասաւորներին: Կրկնում եմ՝ չը զարմացայ, որովհետև այդ Արշակին դեռ մանուկ ճանաչում եմ...

Բերեմ ասածներիս ապացոյցները, յոյս տածելով, որ ճշմարտասէր խմբագրութիւնդ տեղ տալու շնորհը կանի հիւրընկալ «Մշակի» մէջ:

1886/7 ուսումնական տարվայ վերջում Գայիանեան դպրոցի հոգաբարձուք իրանց խնդրանօք առանձին ժողով են գումարում թեմակալի նորեկ փոխանորդ դերապատիւ Սուքիաս եպիսկոպոսի մօտ: Իրանց խօսակցութեանց մէջ յայտնում են դժգոհութիւն դպրոցի յառաջադիմութեան վերաբերմամբ, ինչպէս և Արշակը նոյնը գրում է իր նամակում «սկսվեցան քննութիւնները և վերջացան բաւական աջող»: Յետոյ ցանկութիւն է յայտնվում տեսչին և ուսուցիչներին հանելու-փոխելու, պատրուակելով որ ուսուցիչք (և ոչ տեսուչ) մի տարով են վարձված: Գերապատիւ փոխանորդը չէ կարողանում չը նկատել հոգաբարձուների աչքի ընկնող այս հակասութիւնը. ի՞նչ է նշանակում յայտնել չնորհակալութիւն դպրոցի յառաջադիմութեան մասին և առաջարկել այդ յառաջադիմութիւնը երկնող տեսչին և ուսուցիչներին փոխել: Անապացոյց գրախօսութիւնները տեղի են տալիս խաբէութեան երևան գալուն. հոգաբարձուները իրար օձիք են բռնում: Սրբազանը բարուք է համարում գործի սկզբնաւորվելուն ևս դիմելու: Գործերից դուրս է գալիս նախկին փոխանորդ գերապատիւ Գէորգ եպիսկոպոս Սուրէնեանցի՝ 1886 թ. օգոստոսի 28-ից հոգաբարձութեանը ուղղած հետևեալ գրութիւնը. «Համաձայն բարենպատակ ընտրութեան հոգաբարձութեանդ իմով նախագահութեամբ, հաստատեմ զարժանապատիւ զՅովսէփ ուսումնասէր աւագ քահանայն Մելեանց զնախկին ինամակալողն ս. Գայիանեան դպրոցիդ ի պաշտօն տեսչութեան այդորիկ, որում հաւատամ և ես զդպրոցն և զիրաւունս ուսումնական մասին, յուսալով՝ թէ նա ունի ըստ առաջնոյն զանձն անխնայ ի գործ արկանել ի վերականգնումն և ի կառավարութիւն հաւատացեալ ինքեան դպրոցի. առ որ և՝ ըստ իրաւանց շնորհելոյ նմին Մելեանց աւագ քահանայի ի ծայրագոյն հոգևոր իշխանութենէ մրցտական պատուաւոր հոգաբարձութեան զպաշտօն, առաջադրեմ հոգաբարձութեանդ, ունելով զնա իբրև փոխ նախագահ հոգաբարձութեանդ ի տեղի իմ, ջանալ շահել զդպրոցն և այլն»: Նոյն մտքով գրում է նորին գերապատուութիւնը և ինձ. «Հաստատեմ արժանապատուութիւն ձեր ի պաշտօն տեսչութեան դպրոցիդ յուսալով թէ արժանապատուութիւն ձեր ունիցիք ըստ առաջնոյն անձանձիր աքնութեամբ ջանալ վերականգնել զԳայեանեան դպրոցն յառաջին պայծառութեան իւրում: Նաև որպէս մշտական պատուաւոր հոգաբարձուի նոյն դպրոցի առաջադրեմ ձեզ ի տեղի իմ վարել ի հոգաբարձութեան և զպաշտօն փոխ-նախագահի և այլն»: Բացի սրանցից—բաց յայտնի երևում է իմ գործունէութեան արդիւնաւորութիւնը նաև իմ միամեայ վերջին պաշտօնավարութիւնից: Այս ամենը երևան գալուց յետոյ՝ հոգաբարձուներից լինում են առաջարկողներ, թէ եթէ դպրոցի պայծառութեան համար անհրաժեշտ է տէր-Յովսէփի տեսչութիւնը, գոնէ արձակվի նա հոգաբարձութեան նախագահի պաշտօնից և ձեր սրբազնութիւնը թող մեզ նախագահի: Այս նոր առաջարկութեան պատասխանը, որ այնքան ամարդաբար աղճատել էր Տէր-Մարուգեան Արշակ

«…..իմ աչքիս ինչ երևաց՝
Մի շինուածք կիսակործան,
Որի գլխին կորացած
Երկաթեայ խաչ քրիստոսեան:
….խարխալեալ տաճարի մէջ,
Քրիստոսեան սեղանի տակ
Ննջում է այն մեծ հայրը….
Գետնափոր այն բեմի տակ
Սողալով պէտք է մտնել
Եւ անթափանց խաւարում
Քարը մոմով տեսանել»:

Երջանկայիշատակ Գէորգ Դ-ը չուզեց այդպէս աւերակ թողնել այն սուրբի տաճարը,

«Որ ազգին գիր պարգևեց,
Կեանք տուեց հայոց լեզուին»:

Վեհափառն էլ չը զլացաւ

«Գիր ընծայել անշուք շիրմին»:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ՕՐ ԳԻՒՂՈՒՄ

—

Ամառը ամեն մի քաղաքում տիրում է մեռելային անշարժութիւն. քիչ թէ շատ նիւթապէս ապահովված մարդիկ գնում են ամարանոց, օտարերկրացի ուսանողները, ուսումնական տարին վերջացրած լինելով, գնում են իրանց գիւղը կամ քաղաքը: Վաճառականութիւնը կիսով չափ ընկնում է. ամեն խանութի առաջ տեսնում ես 3—10 մարդ ժողոված նարդի, թուղթ, կամ դամա են խաղում. շատ քիչ, հազարից մէկ երիտասարդի էլ կը տեսնես «Մշակ» կամ «Արձագանք» ձեռքին կարդում է. բայց այս է հետաքրքիր, որ թուղթ կամ նարդի խաղացողների մօտ ժողովվում են տեսնելու թէ որն է ճարպիկ գտնվում խաղի մէջ, մինչդեռ երիտասարդ ընթերցողի մօտ ոչ ոք չէ գալիս:

Երևանը, որ առհասարակ կենդանի քաղաք չէ, ամառը բոլորովին դատարկվում է չարժումից: Նա, ով սովոր է շրջաններում լինել, ընթերցանութեամբ պարապել, նա ամառը դժուարութեամբ կարող է անցնել իր օրերը Երևանում: Չը կայ ուսանողական շրջան, որովհետև այն ուսանողներից շատերը, որ վերադարձել են իրանց մայրենի երկիրը, չը կարողանալով դիմանալ շոգին, թողին, գնում են ամարանոց: Հասարակաց գրադարան չը կայ, ուր մարդ կարողանար իր ցանկացած գրքերն ու լրագիրները կարդալ:

Որովհետև մեզ ձանձրալի պէտք է լինէր ամբողջ ամառը Երևանում անցկացնելը, ուստի մըտածեցինք ոտքով ճանապարհորդել դէպի Աշտարակ և նրա շրջակայքը:

Մեր ճանապարհորդութիւնը սկսեցինք Վաղարշապատից: Այստեղ ծանօթացանք մի երիտասարդ հայ նկարչի հետ, պ. Գրիգոր Գաբրիէլեան, որ Պետերբուրգի գեղարուեստական ճեմարանի ուսանող էր. սա 14 տարի իր մայրենի երկրից—Թիֆլիսից տարակաց լինելով, առաջին անգամ մտադրվում է ճանապարհորդել Երևանի նահանգի մի քանի կողմերը, հայկական հնութիւնները աչքի անցնելու և նկարելու: Այս մի զուելի երևոյթ է և ցանկալի էր, որ մեր ուսանողները ամառային հանգստութեան օրերը փոխանակ իզուր և պարապ անցկացնելու, ճանապարհորդէին իրանց քաղաքի մօտակայ գիւղօրայքը, և հաւատացած եմ, որ նոցանից իւրաքանչիւրը իր մասնագիտութեան համար նիւթ կը գտնէ ուսումնասիրելու:

Վաղարշապատում մենք լսեցինք, որ մեր մեծահռչակ բանաստեղծ պ. Պատկանեան այնտեղ է, գնացինք այցելութեան, բայց մեր բաղդից, մի ժամ առաջ գնացել էր Բիւրական. մենք ստիպուած բաղդ չունեցանք նրան տեսնելու:

Պ. Գաբրիէլեանը, որ մտադիր էր ձիով ճանապարհորդելու, միացաւ մեզ հետ, և մենք ոտքով ճանապարհ ընկանք դէպի Օշական գիւղը, որ Վաղարշապատից մօտ 12 վերստ հեռաւորութեան վրա է:

Օշականը արևելեան և հարաւային կողմից շրջապատված է երկու բլուրներով, որոնցից առաջինը կոչվում է «Դիդի-կօնդ», իսկ միւսը «Շլոյ գլուխ», սա Վաղարշապատի ճանապարհի վրա է:

Դիդի-կօնդի վրա կան շինութեան հետքեր. ժողովրդի մէջ աւանդութիւն կայ, որ Վահան Ամատունին այստեղ կառուցած է եղել իր դիտանոցը, որտեղից երևում է ամբողջ Արարատեան դաշտավայրը և Դիտի-կօնդ անունը այդ դիտարանի անունից է մնացած, այսինքն «Դիտարանի կօնդ»—բլուր: Օշականի արևմտեան և հիւսիսային կողմը ընդարձակ դաշտավայր է, ուր գըտնվում են շատ հայ և թիւրք գիւղեր:

Պատմութիւնից յայտնի է, որ Օշական գիւղը պատկանում էր Վահան Ամատունուն, որը ս. Մեսրոպի մահից յետոյ նորա մարմինը բերեց իր կալուածքը՝ Օշական, ու այնտեղ ամփոփելով սուրբին, մի եկեղեցի կանգնեցրեց և իր մահից յետոյ գիւղն էլ կտակեց եկեղեցուն: Այս եկեղեցին, ինչպէս արձանագրութիւնը ցոյց է տալիս, կառուցումից յետոյ երկու անգամ է նորոգվել.—մէկ 17-դ դարու սկզբում, իսկ միւսը վերջին 1879 թւին, Գէորգ Դ-ի օրով:

Նախ քան վերջին նորոգութիւնը, կոմս Խմմանուէլն այսպէս է նկարագրում եկեղեցին.

Այսօր դեռ Շլոյ-գլուխը չը բարձրացած առաջին աչքիդ է ընկնում եկեղեցու մարդաչափ պղպաջուն խաչը. աւելի ես մօտենում, երևում է մի հոյակապ եկեղեցի, սրբատաշ քարերով և մեծ մեծ լուսամուտներով: Մտնում ես ներս, գեղեցիկ սրբատաշ քարերով սալած է յատակը, եկեղեցին անսիւն է և սորա ճարտարապետը երևանցի մի քարտաշ է, այս աւելի է զարմացնում ինձ:

Սեղանի տակ մէջտեղից մի առանձին դուռն է շինված, որ տանում է դէպի Մեսրոպի գերեզմանը. մուտքի դիմաց երևում է մի մարմարեայ քար, որ Անդրէաս արքեպիսկոպոսն իր ծախքով բերել է տուել: Այս տեղը մօտ 3 արշին երկա-

նամակագիրը, հետևեալն է լինում գերապատիւ հօր կողմից,—ինչպէս անսխալ լսած եմ. «Ես նախագահ եմ թեմական դպրանոցի հոգաբարձութեան և ոչ ծխական դպրոցների. եթէ չէք կամենում տէր-Յովսէփի նախագահութիւնն, այն ժամանակ ձեր նախագահը—համաձայն կանոնադրութեան—գործակալ քահանան է»: Այս իմանալով՝ հոգաբարձուները դժկամակում են. մինչև անգամ մէկը բացարձակ յայտնում է որ եթէ այդպէս է, անհամեմատ լաւ է, որ դարձեալ տէր-Յովսէփը լինի:

Արշակն իր աղճատումներն առաջ տանելով, իր խեղաթիւր վճռահատութիւնն է անում. «վերջապէս տեսնելով հոգաբարձուներին տուած իրաւունքները ոչնչացրած, ամբողջ հոգաբարձութիւնը թողեց սրբազանի տունը»: Նախ՝ պէտք է նըկատել որ ամբողջ չէր. երկրորդ՝ պէտք է ուղղել որ սրբազանի տանը ոչ թէ հոգաբարձուներին տուած իրաւունքները ոչնչացան, այլ ոչնչացան հոգաբարձուներին տուած իրաւանց ի չարն գործ դնելու ձգտումները—իրաւազանցութիւնները:

Դրանից յետոյ Արշակը հաւաքում տանում է իր հետ՝ ուսուցիչների տուած յայտարարները և գնում է Դարաչիչագ, որպիսի վարմունքից արդարապէս սրտմտած հոգաբարձուներից երկու առաջնակարգը հրաժարական են տալիս գերապատիւ փոխանորդին այս մաքով—որովհետև հոգաբարձութեան անդամ Արշակ Տէր-Մարուքեանը ուսուցչաց յայտարարներն ու թղթերը առել դընացել է, մենք էլ խնդրում ենք մեզ հրաժարված համարել հոգաբարձական պաշտօնից: Ի դէպ է նըկատել, որ հինգ հոգաբարձուների ընտրութեան օրից 5 ընտրեալից երեքը, որ Երևանի առաջնակարգ վաճառականներից են—միշտ մի տեսակ անհաւասարութիւն էին զգում իրանց և Արշակի ու միւսի պաշտօնակցութեան մէջ:

Բարկացած նամակագիր Արշակը շարունակում է. «Տէր-Յովսէփն էլ հէնց այդ էր ուզում. ինքն ինքնագլուխ ընտրում է իրան ցանկացած վարժապետներին և վարժուհիներին, ի հարկէ իբրև տեսուչ, և ինքն էլ իրան ռոճիկ է նշանակում»: Քաղաքային տարրական դպրոցի վարժապետ Արշակը իր աշակերտների ականջները քոքում է նաև անմեղ ստախօսութիւնների համար. բայց ի հարկէ ես կը խնայեմ նրան, նաև իր դիտակցաբար գրած այսքան ստութեանց համար, որովհետև գոնէ տարիքով հասուն է: Ես ընտրում եմ վարժապետ և վարժուհի այն արժանաւորներին, որոնց վրա առանձնապէս մատնացոյց էի եղել ուսումնական տարվայ վերջում ներկայացրած իմ տարեհաշուի մէջ: Ես ինքնագլուխ չեմ ընտրում, այլ ընտրում եմ գերապատիւ փոխանորդի հրամանով: Ես ինքս ինձ ռոճիկ չեմ նշանակում, այլ իմ ռոճիկը մնում է անցեալ տարվայ հոգաբարձուաց հէնց տարվայ սկզբում նշանակածը:

Արշակը՝ «մի հայեացք ձգելը» Գ. դպրոցի անցեալի վրա բաւական է համարում ապացուցելու որ «Գայեանեան դպրոցի պատմութեան մէջ այդ առաջին անգամը չէ, որ հոգաբարձութիւնը անկարող է զգում տեսուչ Մելեանցի կամաց դէմ մաքառելը և տալիս է իր հրաժարականը»: Որքան մեղանչում ես, տղաս: Եթէ գոնէ հեռաքըրքրվէիր գէթ մի անգամ թերթելու Գ. դպրոցի անցեալը, կը համոզվէիր ինքդ—որ այդ հէնց առաջին անգամն է և պատճառը կատարածդ դերի մէջ որոնելու չէ:

Ծիծաղելի յանդգնութիւն է Արշակի կողմից որ գերապատիւ փոխանորդ Սուքիաս եպիսկոպոսին աշխատում է ներկայացնել ընթերցող հասարակութեան առաջ իբրև անտեղի հովանաւոր և պաշտպան տէր-Յովսէփի: Ինձ հովանաւորել և պաշտպանել են գրեթէ բոլոր գերապատիւ փոխանորդները. ինձ հովանաւորել և պաշտպանել են ի Տէր հանգուցեալ արժանայիշատակ մեր հայրապետները. ինձ խրախուսել, օժանդակել է Երևան քաղաքի հասարակութիւնը: Եւ ի հարկէ դրանք ամէնքը ինձանով հովանաւորել, պաշտպանել, խրախուսել են սուրբ գործը—ճշմարտութիւնը: Իսկ այդ բարձր հովանաւորութեան, այդ հաստատուն օժանդակութեան և անկեղծ խրախուսանաց յայտնի արդիւնքը, կենդանի վկան նոյն իսկ Գայեանեան դպրոցն է: 30 տարի շարունակ սպասաւորել եմ Երևանի հայ ազգային դպրոցներին: Չեմ ձգտել և ցանկացել ուրիշ աւելի արդիւնաւէտ (անձիս և գրպանիս համար) ասպարէզների, թէև այնքան հրաւիրել են: Իմ անձնաւորութիւնն այնքան յայտնի է Երևանի հասարակութեանը և իմ հոգևոր թէ մերձաւոր և թէ ծայրագոյն իշխանութեանց, որ միանգամայն անպատուաբեր կը համարէի Արշակի ստութիւններին պատասխանել. բայց խղճում եմ սըրբութեանը և խնայում եմ Երևանից դուրս ընթերցող հասարակութեան հաւատաւորութեանը:

Մի տարեկան հոգաբարձու Արշակը թող հաւատայ որ կարելի բան չէ իրաւազանցութիւնները իրաւունքի տեղ ծախել: Այն հոգաբարձուն, որ դպրոցը դիմակ բռնում երեսին իր անձնական կրքերը առաջ տանելու, որ ծընողեան տօներին գոնէ դուռն է ընկնում, դպրոցի անունով փողեր ժողովում իբրև «խորհուրդ մեզ» երգող կեղծ հոգևորական և այդ փողերը ինքըն անուշ է անում ամենևին չը ներկայացնելով դպրոցին, որ.... և այլն այդպիսին պէտք է հեռու մնայ դպրոցի սուրբ դռներից:

Առհասարակ անբարիշտ, իրաւազանց հոգաբարձու թէ այլ ոք միշտ՝ «իրան անկարող կը զգայ արդարութեան դէմ մաքառելը և կը տայ իր հրաժարականը»:

Հասկացողին բաւ է:

Տեսուչ Յովսէփ աւագ քահ. Մելեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 16 սեպտեմբերի

Իմ հեռանալուց յետոյ ս. Գայանեան ուսումնարանից ուսման տարվայ վերջին, տարածվեցան զանազան լուրեր, որոնց վերջ դնելու համար ես համարձակվեցայ դիմել ձեր յարգելի լրագրի օգնութեան: Խնդրում եմ, չը մերժէք մի փոքր տեղ տալ ձեր թերթի մէջ հետևեալ բացատրութեան: Անցեալ տարի, ամառը, երբ բացվեցան ծխական ուսումնարանները, ս. Գայանեան ուսումնարանի հոգաբարձութիւնից ես ստացայ նամակ (որ սրա հետ ուղարկում եմ) որի մէջ հրաւիրում են ինձ այդ ուսումնարանում վարել վարժուհու պաշտօն, առաջարկելով ռուսաց լեզուի դասերը առաջին դասարան Բ. և Գ. բաժանման մէջ: Այդ նամակի մէջ, ի միջի այլոց, խնդրում են ինձ, իմ համաձայնութեան դէպքում, ամսի այս ինչ օրը ներկայ լինել ուսումնարանում: Նշանակած օրին գալիս եմ ուսումնարան և համաձայնվում եմ այն առաջարկութեան, որի մասին գրված էր նամակի մէջ: Սկսվեցան աշակերտաց ընդունելութիւնը և հարցաքննութիւնները, անցաւ 2—3 շաբաթ պարապմունքների մէջ.... Յանկարծ կողմնակի կերպով լսում եմ, որ ուսումնարանի վարչութիւնը ուզում է ինձ զրկել իմ դասերից և յանձնել ուրիշին: Ես խոստովանվում եմ՝ այդ լուրին ոչինչ նշանակութիւն չը տուի, հաւատացած լինելով, որ հոգաբարձութեան խորհուրդը առանց պատճառի չէր փոխի իր մի անգամ ընդունած վճիռը, առանց մի որ և է պատճառի չէր կարող ինձանից խլել դասերը, մանաւանդ որ ես այդ ուսումնարանում 4 տարի ռուսաց լեզուի վարժուհի եմ եղել: Սակայն որքան ես միամիտ էի, մտածելով այդպէս: Մէկ գեղեցիկ օր (ի հարկէ ինձ համար գեղեցիկ չէր), տեսչուհին յայտնում է ինձ, թէ հոգաբարձութիւնը, աչքի առաջ ունենալով նոր հրաման (?!), որ միայն մասնագէտները ռուսաց լեզուի իրաւունք ունեն պարապելու այդ առարկայով հայոց ուսումնարաններում, վճռեց զրկել ինձ յանձնված դասերից: Իմ տարակուսանքին և զարմանքին սահման չը կար այս խօսքերից յետոյ: «Ի՞նչ էք ասում, բացականչեցի ես զարմացած, եթէ ես իրաւունք չունեմ պարապելու այդ առարկայով, ունենալով գիմնազիայի ութերորդ դասատան վկայականը, ապա ո՞վ պէտք է պարապի.... Նայեցէք շուրջ, իմացէք, արդեօք կա՞ն հայոց ուսումնարաններում մասնագէտներ ռուսաց լեզուի:» Բայց տեսչուհին սկսեց հաւատացնել ինձ, որ հաղորդած լուրը ճիշդ է, սկսեց զանազան պատճառաբանութիւններ բերել և խոստովանվում եմ, ես այնքան միամիտ գտնվեցայ, որ հաւատացի: Ուսումնարանը սուրբ տեղ է, ինտրիգաներից ապահոված համարելով, ես հաշտվեցի իմ վիճակիս հետ, մանաւանդ որ խլած դասերի փոխանակ ինձ խոստացան իսկոյն տալ ուրիշ դասեր: Բայց ինչ իմացայ ես մի քանի օրից յետոյ, այդ բոլորը մի հնար էր որպէս զի ինձ առանց դասերի թողնեն: Մի այսպիսի դէպքից յետոյ, ես ուզում էի բոլորովին հեռանալ ուսումնարանից, բայց սէրը դէպի վերջինը և դէպի երեխաները յաղթեց վիրաւորված ինքնասիրութեան զգացմունքը, հաշտեցրեց ինձ մի այսպիսի անօրէնութեան հետ.... Ես հնազանդվեցայ իմ վիճակիս: Շատ կարելի է, որ մինչև այժմ մնայի այդ ուսումնարանում, ինձ թանկագին աշակերտուհիների շրջանում, բայց խօսքերը, արտասանված տեսչուհու բերանից, թէ նրան ես պարտաւոր եմ իմ դասերով (մինչև անգամ այն դէպքից յետոյ!) ապա թէ ոչ հոգաբարձութիւնը կարող էր թողնել ինձ բոլորովին առանց դասերի, ասում եմ, այդ խօսքերը անչափ վրդովեցին ինձ և ես իսկոյն վճռեցի տարվայ վերջին հեռանալ ուսումնարանից, որտեղ վարժուհուն (այն էլ հին վարժուհուն) տրվում են դասերը ոչ թէ իր արժանիքի համեմատ, այլ տեսչուհու բարի կամքով: Թողնելով այդ ուսումնարանը, ես ազատեցի տեսչուհուն նեղութիւնից, որ կրում էր նա և կարող էր կրել իմ պատճառով:

Ն. Փրիդոնեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԵԱՖԹԱՐԼԻ գիւղից մեզ գրում են: «Ամսիս 14-ին Պարնի—Գիւղում պատահեց մի ցաւալի դէպք: Այդ գիւղի երեք երիտասարդներ իբր թէ մտադրված լինելով որսորդութեան գնալու վեր են առնում հրացաններ և գնում են դաշտը, որտեղ գնտակի մի հարուածով սպանում են իրանց համագիւղացիներից մէկին, որը այդ ժամանակ արածացնում է եղել գիւղի կովերը: Ականատեսները պատմում են թէ գնտակը ծակելով ծնոտը անց է կացել ուսի միջից. դժբաղդի մահը րոպէական է եղած: Մարդասպանութեան պատճառը մեկնում են զանազան կերպով: Ոմանք հաստատում են, թէ դիտմամբ գործված է, իսկ ոմանք էլ ասում են թէ չգիտութեամբ և պատահմամբ եղած է: Այսպէս թէ այնպէս խեղճ սպանվողը թողեց մի քանի որբ երեխաներ: Այդ իրողութիւնը յայտնվելուց յետոյ «որսորդ» կոչվածները անյայտանում են: Ասում են որ սպանվողի ազգականները ընդունելով փախստականների ծնողների կողմից առաջարկված 500 րուբլի փող, ուզում են ընտանեբար հաշտվել:»

—

ՇՈՒԼԱՎԵՐԻՑ մեզ գրում են: «Այս օրերս Սրսրատու կոչված գիւղի դաշտերով անցնում էին սայլերով երկու ղասումլեցի թուրքեր: Նրանց վրա յարձակվում են մի քանի ձիաւորներ և սայլապաններից մէկին քնած ժամանակ սպանում են: Միւս սայլապանը ցատկում է սայլից և իր հետ ունեցած հրացանը արձակում է չարագործ-

---

ութեամբ և $2^{1}/_{2}$ արշին լայնութեամբ մի ցածլիկ խորան է. երկու փոքրիկ լուսամուտներ թէև բացվում են դէպի եկեղեցու խորանները, սակայն ճրագով պէտք է ամեն բան տեսնել: Շիրիմի աջ կողմում դրված է ս. Մեսրոբի, իսկ ձախ կողմում Որդւոյն Աստուծոյ պատկերը:

Գէորգ Դ-ի տուած կոնդակից և տեղային քահանայից իմացանք, որ հին եկեղեցին քանդելու ժամանակ պատերի և սիւների միջից արծաթէ և ոսկէ տուփերի մէջ ամփոփված սուրբերի մասունքներ են գտնվել, որոնք դարերի ընթացքում փչրվել էին: Վեհափառը հրամայում է մասունքներն ի մի ամփոփել մի արծաթեայ խաչի մէջ, որը դրված էր սեղանի վրա:

Եկեղեցու հարաւային կողմում գտնվում է Վահան Ամատունու գերեզմանը, ամենաթշուառ դրութեան մէջ. թող խօսի մեր բանաստեղծ Էմմանուէլը, որը հակիրճ կերպով է նկարագրում այն գետնափորը, ուր ամփոփված է Վահան Ամատունին:

«Դարևոր փոշով ծածկած,
Տաճարի պարսպի տակ
Կայ մի ծակ, որ օձի պէս
Կարէ մտնել մարդ միայնակ
Առ խարխափ չօչափելով:
Գտանվում է այն ծակի մէջ
Քարի ծայր.... անգիր....անշուք:
—Այդ ի՞նչ քար է այդպէս անտէր.—
Լսելով պատմում է քեզ
Գիւղական խեղճ քահանան
Թէ այստեղ ամփոփված է
Մեր քաջ Վահան Ամատունեան,
Որ իր ազգին կեանք տուեց,
Հայրենիքին կացաւ պաշտպան,
Ազգը նորան զլացաւ
Կառուցանել մի գերեզման»:

Ահա, ընթերցող, տեսնում ես թէ ինչ թշուառ դրութեան մէջ է մեր ամենանշանաւոր իշխաններից մէկի գերեզմանը: Կարծում եմ, որ մեր Ամատունու գերեզմանը այսպէս անշուք թողնել ցոյց է տալիս մեր արհամարհանքը դէպի ազգային յիշատակը և նորա նշանակութիւնը:

Մենք յոյս ունենք, որ Ամատունու շառաւիղները—այժմեան Ամատունիները—չեն թողնի, որ իրանց նախահայրը, եթէ կարելի է այսպէս ասել, կեղտի և ապականութեան մէջ մնայ, այլ իշխան Ամատունու նախաձեռնութեամբ, միացած ոյժով, կաշխատեն Վահանի շիրմի վրա կանգնեցնել պատշաճաւոր և իրան վայել մի մատուռ....

Օշականից մտադրվեցանք գնալ Աշտարակ, որ 4—5 վերստ դէպի արևելք է ընկած Օշականից. այս երկու գիւղերը իրանց այգիներով միացած են միմեանց հետ և ճանապարհը ամբողջապէս անցնում է այգիների միջով:

Ամեն մի ընթերցասէր հայի յայտնի է, որ Ներսէս Ե. երջանկայիշատակ կաթողիկոսը Աշտարակցի էր: Երբ հասանք գիւղը, մեր առաջին գործն եղաւ գնալ տեսնել դարուս ամենանշանաւոր կաթողիկոսի ծննդեան տեղը. տեղացիներից առաջնորդեցին մեզ դէպի այնտեղ. երբ ներս մըտանք բակը, մեր առաջնորդը խնդրեց տանտիկնոջից բանալ «հացատան» դուռը. մենք ներս մտանք մի մեծ սենեակ, որի միջին մասում գտնվում էր 4 մեծ սիւն, սոցա մէջ զետեղված էր թոնիրը. պատերի մէջ ոչ մի լուսամուտ չը կայ, հացատունը լուսաւորվում է միայն երդիկով, որ բացվում է ուղիղ թոնրի վրա, այս երդիկը ծառայում է թէ իբրև լուսանցք և թէ իբրև ծխնելոյզ:

Պատերը, առաստաղը, չորս սիւները բոլորովին սևացել էին ծուխից. այնտեղ անկարգ կերպով խառնիխուռն թափված էին տնային կարասիք—վառարան, տախտեր, ջուալներ, տոպրակներ և այլն, բոլորն էլ կեղտոտ, բոլորն էլ սև փոշիով ծածկված: Տեղ-տեղ սարդերը փռել էին իրանց ոստայնը, որից մի քանի թելեր իջնում էին մինչև գետին և արգելում էին անցուդարձ անողներին:

Մի պառաւ կին, 95—100 տարեկան, որ ներկայ էր այնտեղ, ասում էր. «Ներսէս կաթողիկոսը, մեռնեմ նրա ոտի տակին, ծնվեց հէնց էս սեան տակ» և ցոյց էր տալիս դրան մօտ գտնված սիւնը. «Գրած է էդ սեան վրա, թէ նա երբ է ծնվել», ասում էր պառաւը, բայց մենք ոչինչ չէինք նկատում, որովհետև մութն էր և սեան վրա փոշիի և ծխի բաղադրութիւնից մի թանձր շերտ էր նստել. տանտէրը մոմը ձեռքին բարձրացաւ վեր, քանդեց, քերեց մուրը, բայց ոչինչ չը գտաւ:

Այս թոնրատունը վերին աստիճանի տխուր տպաւորութիւն է գործում մարդուս վրա, երբ մտաբերում է, որ այնտեղ ծնվել է «Հայրենեաց պաշտպան» կաթողիկոսը....

Մեր ընկեր նկարիչը խոստացաւ անպատճառ նկարել Ներսէս Ե-ի ծննդավայրը:

Ներսէսի հայրը, տէր-Յարութիւնը, երբ որ վախճանվում է, նորա տունը ծախվում է մի ուրիշի վրա, իսկ նրա ընտանիքը ապրում է մի ուրիշ տեղ ձորի վրա: Ներսէս Ե-ը իր պատանեկութիւնը անց է կացնում այդ երկրորդ տան մէջ, որի այժմեան տէրը հրաւիրեց իր մօտ թէյի, որպէս զի մենք առիթ ունենանք տեսնելու այն տների տեսարանը: Տան պատշգամբից յետոյ երևում է Մողնի գիւղի մօտերից մինչև Աշտարակի ներսը բաւական հեռուն: Վերևից վայր նայելիս երևում է ծառաշատ, սաղարթախիտ տարածութիւնը, որ ձգվում է ամբողջ տեսարանի երկարութեամբ. այս կանաչ ծառերի միջից ոլորապտոյտ սահելով, քարերին ընդհարվելուց գոռում գոչում հանելով անցնում է Քասախ գետը. սա տեղ-տեղ բաժանվելով, փոքրիկ կղզիներ է կազմում իր ջրերի մէջ, տեղ-տեղ էլ լայն, խոր տեղերից անցնելով առաջ է բերում լճակներ, ուր գիւղական մանկտին լողանալով գտնում է իր զովութիւնը:

Այս հիասքանչ տեղումն է անցկացրել իր պատանեկութիւնը Ներսէս Ե-ը. նա տեսնում էր մէկ կողմից բնութեան հրաշալիքը, միւս կողմից նախատեսնում էր այն դրութիւնը, որ իր յաջորդները պէտք է կրէին Աշտարակում, ուստի նա մտաւ վանք, պատրաստվեց, որ ապագայում կարողանայ օգտակար լինել իր թշուառ, անմխիթար ժողովրդեան....

(Կը շարունակվի)

ների վրա և նրանցից մեկին ծանր կերպով վիրաւորում է: Զարգարդները այդ տեսնելով չապում են հեռանալ. ...ներից երեւում է որ չարագործները ապահովեն համագիւղացիներ են և ուղեցի են իրանց նպաստ Սամաթ-աղի մէջէն առնել: Միայն նրանք այդ չեն խոստովանում և հաստատում են որ սպանութիւնը եղել է պատահմամբ հրացանը խաղացնելու ժամանակ»

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են, որ այս տարվայ այգեկութը արդէն սկսել է. միայն հունձը չատ սակաւ կը լինի կամ այգիները, որոնց հողի միայն կրկորդ մասն է միացել, կան այգիներն էլ, որոնք գրեթէ փչացել են: Այգեկութ սպասվում է որ չլինում չատ թանկ պիտի կը լինի:

—

ՇՈՒՇՈՒՇԻՑ մեզ գրում են որ ամսիս 13-ին տեղի ունեցաւ այստեղի երկսեռ ուսումնարանների բացման հանդէսը: Աշակերտների թիւը հասնում է 120-ի, իսկ օրիորդաց թիւը 45-ի, որոնք բոլորն էլ հայ են և մնացածի: Հոգաբարձութիւնը կամենում է ընդարձակել օրիորդաց ուսումնարանը, քանի որ մեռել ցանկացողները չատ կան, մինչեւ տեղը հերիք չէ տեսնել Ուսումնարանները այժմս գտնվում են ժամանակաւոր բնակարաններում, և չատ կրանեն, չընորհով հոգաբարձուների և ...ների երկու եկեղեցիների գաւթում չենք չինութիւնները: Տղայոց ուսումնարանը կառուցվում է ս. Աստուածածին եկեղեցու բակում. նա չուտով պատրաստ կը լինի. դա մի երկու-յարկանի տուն է, որի վըրա ծախսվել է մօտ 10,000 րուբլի, իսկ օրիորդաց ուսումնարանի չինութիւնը դեռ նոր են ըսկսել կանգնեցնել ս. Մեսրոպ եկեղեցու բակում:

—

«Հիւսիսային գործակալութիւնը» հաղորդում է մեզ ՆՈՒԽՈՒՅԻՑ սեպտեմբերի 17-ից հետեւեալը: «Պաչտօնեայ Բէյլինկի, կոնդուկտոր Կովալեվսկի և փոխադրող Բէյեր, որոնք մեղադրվում էին 25 րուբլիանոց կեղծ թղթադրամ չինելու և տարածելում, յանցաւոր են ճանաչված և դատապարտված են բոլոր իրաւունքների զրկվելու, և Սիբիրի հեռաւոր տեղերը աքսորվելու:»

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Մարդասիրական ընկերութեան դպրոցում ուսուցչական խումբը կազմված է և դասատուութիւնը սկսված է:»

—

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ գրում են. «Մեր գիւղում լապտերներ չը կան. փողոցները գիշեր ժամանակ կատարելապէս խաւար են: Գիւղը չատ անմաքուր է պահվում, փողոցներից սարսափելի գարշահոտութիւն է փչում: Անանցնելի թոզը ծածկում է փողոցները, իսկ խանութների առջև ածված են քարերի կոյտեր և աղբ: Գիւղի փողոցները և տների գաւիթները մաքրել տալու համար քանի մի անգամ է արդէն որ դատաւապետը գիւղի տանուտէրին է դիմում, բայց գիւղը դարձեալ նոյն անմաքուր, ապականված դրութեան մէջ է մնում:»

—

Մեզ գրում են ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ, որ այդ գիւղում այգետէրերի միմեանց մէջ միչտ կռիւներ են ծագում ամառ ժամանակ: Կռիւների պատճառը ջուրն է լինում: Թղթակիցը գրում է որ առանց հրացանի Վաղարչապատի այգիներում անհնարին է լինում գիշերը անցկացնել, քանի՝ որ մարդը միչտ վտանգի մէջ է աւազակներից սպանված կամ գոնէ կողոպտված լինելու:

—

Գէորգ աւագ քահանայ Տէր Սարգսեան, նախագահ հոգաբարձութեան ԹԷԼԱՒԻ հայոց եկեղեցական-ծխական երկսեռ ուսումնարանների, խնդրում է մեզ տպագրել հետեւեալ յայտարարութիւնը: «Պատիւ ունիմ յայտնելու տեղիս հոգաբարձութեանը դիմող յարգելի ուսուցիչներին, որ մեր դպրոցներում ուսուցչական բոլոր տեղերը բռնված են արդէն, ըստ որում նախկին ուսուցչական խումբը նորից հրաւիրված է:»

—

«Հիւսիսային գործակալութիւնը» հեռագրում է մեզ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ սեպտեմբերի 18-ից հետեւեալը: «Կազանեան գնդի կօրնէտ, Գօզէլ ազգանունով, որ Ռօմնայում սպանել է վաճառական Մախալօվին զինուորական պատիւը վիրաւորելու համար, զինուորական-նահանգական դատարանի վճռով մեղաւոր է ճանաչված և դատապարտված է, ի նկատի առնելով առանձին մեղմացնող պատճառները, իրաւունքների զրկվելու և Ենիսէեան նահանգը բնակութեան համար աքսորվելու, որտեղից պիտի արգելվի նրան երկու տարվայ ընթացքում հեռանալ: Այնուհետև ի նկատի ունենալով ծանր վիրաւորանքը, որ կրել է Գօզէլ, դատարանը որոշեց խնդրագիր ներկայացնել նրա կատարեալ ներման մասին:»

—

«Новости» լրագիրը հաղորդում է. «Այն յանձնաժողովը որ գոյութիւն ունի Կովկասի ճահիճները ցամաքացնելու համար, վերջացրեց իր աշխատանքը և երևան հանեց այն տեղերը որտեղ ջուր չատ կայ և այն տեղերը, որոնք ջրի պակասութիւն են քաչում: Այս յանձնաժողովի առաջ բերած փաստերի հիման վրա կազմված է ծրագիր պրակտիկական կերպով ջրել արևելեան Անդրկովկասը. դրա համար հարկաւոր կը լինի 4,500 վերստ տարածութեան վրա փորել ջրանցքներ:»

—

«Новое Обозрѣніе» լրագրում կարդում ենք, որ առաջին զինուորակոչութիւնը Անդրկովկասում կատարվեցաւ Տիօնէտում: Խէվսուրները, պըչաւները, թուչինները, վրացիք և ուղղափառ կիստինները, որոնք բնակվում են այդտեղ, ապացուցին, ինչպէս նկատում է ռուս լրագիրը, որ թագաւորի կամքը ճչդութեամբ պէտք է կատարվի: Սեպտեմբերի սկզբներում զինուորակոչութեանը ենթարկվող երիտասարդներ և նրանց ազգականները մեծ բազմութեամբ սկսեցին գումարվել Տիօնէտում: Մի գեղեցիկ և հով առաւօտում հաւաքվեցաւ ամբողջ հասարակութիւնը, մօտ 1,000 հոգուց բաղկացած, և եկեղեցական մաղթանքից յետոյ այդ բացօդեայ նիստը բացվեցաւ սեպտեմբերի 7-ին, առաւօտեան 7 ժամին: Սկսվեցաւ վիճակահանութիւնը: Զինուորագրութեան ենթարկված 400 անձերից ներկայ էին 393 հոգի: Կարգ ու կանոնը օրինակելի էր և ոչ մի ոստիկան ներկայ չէր, այն ստրճան խաղաղ և կանոնաւոր էր պահում իրան աղգաբնակութիւնը և կանոնաւոր էր կատարվում վիճակահանութիւնը: Սեպտեմբերի 8-ին, 9-ին և 10-ին նորակոչները զինուորագրական յանձնաժողովի քննութեան ենթարկվեցան և սեպտեմբերի 9-ին հասաւ այդտեղ Թիֆլիսի նահանգապետը: Նորին գերազանցութիւնը դիմելով հասարակութեանը, ջերմ կերպով չնորհակալութիւն յայտնեց ժողովականներին իրանց պարտաւորութիւնը օրինակելի կերպով կատարելու համար և սեպտեմբերի 11-ին նորակոչները, պատարագից յետոյ երդուեցին: Այնուհետև նահանգապետի հաչւով ճաչկերոյթ տրվեցաւ նորակոչներին, իրանց ազգականներով և գիւղական տանուտէրերով: Ճաչից յետոյ, որը չատ ուրախ անցաւ և որի ժամանակ երգվեցան տեղական երգեր, 33 հոգի նորակոչները և 5 հոգի կամաւորներ ճանապարհ ընկան դէպի Կվարելի, որտեղ պիտի կենտրոնանայ վրաց հետևակ զօրաբաժինը: Այդպիսով, աւելացնում է ռուս թերթը, զինուորակոչութիւնը Տիօնէտի գաւառից սկսվեցաւ և այդ առաջին փորձը խաղաղ և ճըչմարիտ օրինակելի կերպով աջողվեցաւ: Նորակոչ 33 երիտասարդ զինուորներից 7 հոգի վրացիք են, 6 թուչիններ են, 3 խեւսուրներ և 17 պչաւներ են: Ինչպէս յայտնի է այդ լեռնային գաւառը այդ տեսակ փոքրիկ ազգութիւններով է բնակեցրած:

—

Ինչպէս հաղորդում է «Հիւսիսային գործակալութիւնը» Պետերբուրգի գիտութիւնների ակադէմիան չնորհել է Կովկասեան մուզէումի կառավարիչ պ. Ռադդէին գոլասանական թերթ նրա աշխատութեան համար, որ կրում է «Կովկասի օրնիտոլօգիական ֆաունա» վերնագիրը:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ ոստիկանական պաչտօնեայ Ցինամձղվարօվ, որի կինը նորերումս սպանվեցաւ մի թուրքի ձեռքով, ինչպէս հաղորդում են տեղական ռուս լրագիրները՝ երկու օր առաջ ձերբակալվեցաւ, քանի որ նրան կասկածում են թէ նա ինքն է դրդել մարդասպաններին, մի թուրքին և մի հային, իր կնոջը սպանելու:

—

Պետերբուրգում հրատարակվող պատկերազարդ «Всемірная Иллюстрація» չաբաթաթերթի սեպտեմբերի 5-ին հրատարակած № 973-ի մէջ զետեղված է Պօլսի հայոց պատրիարքի պատկերը: Պատկերը աջող կերպով է դուրս եկել: Պատկերին կցված է բաւական երկար կենսագրութիւն:

—

Էջմիածին կանչված նորընծայ քահանաները, ինչպէս լսում ենք, այժմս վերադառնում են Թիֆլիս և համաձայն առաջնորդի նախկին կարգադրութեան, հավնվելու են իրանց յանձնած ծուխերը:

—

Երկուչաբթի, սեպտեմբերի 21-ին, նահանգական դատարանում նչանակված Ա. Ամիրխանեանի և պ. Սիմէօնեանի գործը, Ամիրխանեանի Օրենբուրգ լինելու պատճառով, յետաձգվեցաւ:

—

Բժչկապետ Գրիգոր Տէր-Մկրտչեան Տ է ր Գ ր ի գ ո ր ե ա ն (Թիֆլիսեցի) խնդրում է մեզ յայտնել, որ նա իր առաջվայ բնակարանից տեղափոխվեցաւ Սօլօլակ, Սադօվայա փողոց, տուն Պարունբէգօվի № 42: Հիւանդներին ընդունում է առաւօտեան 9 ժամից մինչև 10 ժամ, իսկ երեկոյեան 6—7 ժամ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Սօֆիայից հեռագրում են «Новости» լրագրին, որ պրինց Ֆերդինանդ կարծիք է յայտնել, որ պէտք է զօրացնել Դունայի վրա գտնվող բուլղարական նաւատորմը:

—«Temps» լրագիրը սեպտեմբերի 7-ից հաղորդում է. «Անցեալ չաբաթ ռուսաց լիազօրը հաղորդեց Բ. Դրան արտաքին գործերի մինիստր Գիրսի յայտագիրը, որով առաջարկվում է թիւրքաց մինիստրութեան հետևել այն խորհրդին, որ տուել է Բ. Դրան Բերլինի կաբինետը, այն է՝ Թիւրքիան կազմէ ծրագիր Բօլգարիա ուղարկելու երկու կոմիսարներ՝ թիւրքաց և ռուսաց կողմից, որոնք վերջ պէտք է դնեն Բօլգարիայի այժմեան անիչխանութեան: Այդ ծրագիրը Սուլթանի կողմից հաստատվելուց յետոյ պէտք է առաջարկվի Եւրօպային: Թիւրքաց մինիստրների խորհուրդը վըճռեց ընդունել այս առաջարկութիւնը: Նա մինչև անգամ վճռեց, մեծ պետութիւնների կողմից բաւարար պատասխան ստանալուց յետոյ՝ պաչտպանել Բօլգարիայի թէ ծովային և թէ ցամաքային սահմանները: Այս վճիռը, որի մէջ, տարաբաղդաբար, առաջարկված էր համաեւրօպական ցոյցեր անել, նոյն երեկոյեան և եթ յայտնված էր Սուլթանին և միւս օր, հինգչաբթի, մեծ վէզիրը գնաց Իլդիզ-Քեօսք իմանալու իր տիրոջ կարծիքը: Սուլթանը ոչ թէ միայն ոչ մի պատասխան չը տուեց մեծ վէզիրին, այլ հրաժարվեց մինչև անգամ ընդունել նրան: Այս վերջին հանգամանքը հաւասար է բարձրագոյն սաստիկ անբաւականութեան: Մեծ վէզիրը, որի դրութիւնը պալատում չատ խախտված է, դրանից յետոյ երեք անգամ գնացել է պալատը ամեն անգամ նոր զեկուցումով:»

—Պիրօտից հեռագրում են «Нов. Время» լրագրին. «Ընդդիմադրական կուսակցութեան պարագլուխների և պրինց Կօբուրգի կառավարութեան չը համակրող աչքի ընկնող անձանց բնակարանները չրջապատված են ժանդարմներով: Գրաքննական յանձնաժողովը թոյլ չէ տալիս ոչ մի անկախ թերթի երևալուն: Գաւառական վարչութիւնները ոստիկանութեան աջակցութեամբ կոպիտ կերպով ճնչում են ընտրողներին: Որովհետև ոստիկանութիւնը իր գործերը թողած ուրիչ իրան չը վերաբերող բաների ետևն է ընկած, այդ պատճառով աւազակների խմբերը անվախ, անպատիժ չրջում են բոլոր ճանապարհների վրա. կողոպտված են երեք փօստեր:»

—Իտալիայի Հումբերտ թագաւորին, 1870 թուականի սեպտեմբերի 20-ի (Իտալիայի միութեան օրը) տարեդարձի օրվայ պատճառով, Հռօմի քաղաքային վարչութիւնը ուղարկել է մի ուղերձ: Իսկ թագաւորը, իբրև այդ ուղերձի պատասխան, ուղարկել է հետևեալ հեռագիրը: «Շնորհակալ եմ մայրաքաղաքից, նրա արտայայտած զգացմունքների համար, որոնք թանգագին են իմ սրտին: Այդ անմոռանալի օրը առիթ է տալիս ինձ յայտնել Հռօմ քաղաքին իմ կաթոգին սէրը դէպի նա և հաւատացնել, որ իմ մշտական ցանկութիւնն է, որ նրան աջողվի նորից վերականգնեցնել իր հին փառքը և մեծութիւնը, այն նոր դարաչրջանում, որ սկսվեց 1870 թուականի սեպտեմբերի 20-ից: Իմ այդ ամենացանկալի իղձը արդէն հասնում է իր կատարման: Շուտով Հռօմը առիթ կունենայ ցոյց տալ ամբողջ աչխարհին, որ չնորհիւ այն առաջադիմութիւնների, որ արել է, յաւիտենական քաղաքը քաղաքակրթութեան բոլոր ճիւղերում, նա կարող կը լինի պատուաւոր հիւրասիրութիւն առաջարկել այն բոլոր անձանց, որոնք կը գան չնորհաւորելու պապին,մի և նոյն ժամանակ մնալով մայրաքաղաք ազատ և հզօր ազգի:»

—Լօնդօնից հեռագրում են, որ Վիկտօրիա թագուհին մտադիր է այս աչնան վերջին այցելել Բերլին:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՓԱՐԻԶ, 19 սեպտեմբերի: Գերմանական կառավարութիւնը տեղեկացրեց ֆրանսիական կառավարութեանը, որ չը սպասելով դատաստանական քննութեան հետևանքին սահմանի վրա տեղի ունեցած սպանման դէպքի մասին, նա վճռեց տալ սպանված ֆրանսիական գրագրի այրիին դրամական վարձատրութիւն:

ՄԵՑ, 19 սեպտեմբերի: Վիլհելմ կայսրը ներումըն չնորհեց Շնէբելէ որդուն, որը արդէն ուղևորվեց դէպի Ֆրանսիա:

ՎԻԷՆՆԱ, 19 սեպտեմբերի: Պօդվօլօչիսկի վըրայով Ռուսաստանից բերվող ոչխարների և այլ մթերքների վրա նչանակված սահմանափակող կանօնները, վերացրած են:

ՍՕՖԻԱ, 19 սեպտեմբերի: Ցանկօվի կուսակիցները վճռեցին չը մասնակցել ընտրութիւններին, քանի որ չեն ընդունում Կօբուրգեան իչխանի ընտրութեան օրինաւորութիւնը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 սեպտեմբերի: Պետական կալուածների մինիստրութիւնը ներկայացրեց պետական խորհրդին անտառապահական ուսումնարաններ հիմնելու մասին մի նախագիծ: Լուր կայ որ ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ քննվում են օտարահպատակներին, գլխաւորապէս գերմանացիներին, ռուսաց հպատակութեան մէջ ընդունելու կանօնները: Մտադրութիւն կայ արդէն հպատակութիւն ընդունածների զաւակներին համարել ռուսաց հպատակներ: Լսվում է որ նախագիծ է մչակվում սուէարինի մամերի վրա հարկ նչանակել, պուդից 1 րուբլի:

ՍՕՖԻԱ, 19 սեպտեմբերի: Կառավարչական կուսակցութիւնը և դիմադրականները սկսեցին արդէն առաջարկել իրանց կանդիդատներին ազգային փոքր ժողովի անդամների համար: Բոլոր մինիստրները պատրաստութիւն յայտնեցին քուէարկվել որպէս կանդիդատներ: Ռադօսլավօվ և Ստամբուլօվ կանդիդատ են ներկայանում մի և նոյն ընտրողական չրջանում:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 սեպտեմբերի: «Нов. Время» հաղորդում է, որ ենթադրվում է հարկ դնել արդիւնքների վրա, բաժանելով հարկատուներին զանազան դասակարգերի և աստիճանների վրա. ենթադրվում է նոյնպէս հարկ առնել այն անձերից, որոնք ենթարկվում են զինուորագրական ծառայութեան, բայց ազատված են նրանից վիճակ գցելուց յետոյ, տարեկան պահանջելիք զինուորների թիւ լրանալու պատճառով:—«Новости» հաղորդում է, որ 1888 թուականի կառուցվելու երկաթուղիներից առաջին տեղը կը բռնի Մուրօմի և Կազանի մէջ ենթադրվող երկաթուղին:

ՀՌՕՄ, 20 սեպտեմբերի: Մինիստր նախագահ Քրիսպի ուղևորվեց Ֆրիդրիխսրուհէ իչխան Բիսմարկի հետ տեսնվելու համար: Պաչտօնական «Riforma» լրագիրը ասում է, որ այս ժամադրութեան միակ նպատակն է եւրօպական խաղաղութեան ապահովացնելը:

ՓԱՐԻԶ, 20 սեպտեմբերի: Ֆիլիպօպօլի ֆրանսիական ընդհանուր հիւպատոսը ստացաւ անժամանակ արձակուրդ:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 20 սեպտեմբիրի: Այստեղ կարծում են, որ Ռուսաստանը դեռ չուտով չի տայ իր պատասխանը բօլգարական հարցի վերաբերեալ Թիւրքիայի դէմ—առաջարկութիւններին, որովհետև նա սպասում է հետագայ անցքերին, որոնք պէտք է փոխեն Բօլգարիայի արդի դրութիւնը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 սեպտեմբերի: Այսօր առաւօտ Վարչավայի երկաթուղով բերվեցաւ գեներալ-մայօր Շէպլեօվի մարմինը: Դագաղը ծածկված է պսակներով: Զինուորական պատիւներ տալու համար ներկայ էր հետևակ զօրքերի մի վաչտ: Թաղմանը՝ ներկայ էին բոլոր գեներալները: Մարմինը թաղված է Նօվօ-Դէվիչի վանքում:

ԲԵՐԼԻՆ, 21 սեպտեմբերի: Ֆրիդրիխսրուէ, ուր Կրիսպի այժմ խորհրդակցում է կայսերական կանցլերի հետ, գնացին նոյնպէս վերջինի որդին, ստատս-սէկրէտար Բիսմարկ, դիպլօմատիական պաչտօնեայի հետ միասին, և այստեղի իտալական դեսպանը:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Սեպտեմբերի 18-ին

Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ	$21^{7}/_{16}$	պէնս.
— — Համբուրգի վրա —	$182^{1}/_{4}$	պֆ.
— — Փարիզի վրա —	227	սան.
Ոսկի — արժէ — հինը	9 ›	22 կ.
— — — — նորը	›	— ›
Մաքսային կուպօններ — . .	178 ›	75 ›
Արծաթ — — — . . .	1 ›	32 ›
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	$5^{1}/_{4}$	› 7% ›
Պետակ. բանկ. 5% տոմս 1-ին շրջանի	99 ›	75 ›
— — — — 2-րդ —	99 ›	— ›
— — — — 3-րդ —	98 ›	87 ›
— — — — 4-րդ —	98 ›	87 ›
— — — — 5-րդ —	98 ›	87 ›
— — — — 6-րդ —	— ›	— ›
Արևելեան 5% փոխառութ. 1-ին շրջ.	98 ›	62 ›
— — 2-րդ —	98 ›	87 ›
— — 3-րդ —	99 ›	— ›
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	274 ›	— ›
— երկրորդ —	252 ›	— ›
$5^{1}/_{2}$% րէնտա	102 ›	25 ›
Ոսկեայ րէնտա.	193 ›	— ›
Եօթներորդ կօնսօլիդած փոխառութիւն.	164 ›	50 ›
Նոր երկաթուղային րէնտա . . .	98 ›	87 ›
5% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ.	167 ›	— ›
Գրաւ. թղ. Ազնւ. բանկի . . .	98 ›	37 ›
$5^{1}/_{2}$% գրաւական թղթեր խերսօնի կալուած. բանկի.	99 ›	— ›
6% գրաւ ակ. թղ. խարկօվի կալ. բան.	101 ›	75 ›
— — Պօլտավայի— —	102 ›	75 ›
— —Պետ.Տուլսկ.— —	102 ›	75 ›
— — Կիեւի — —	102 ›	75 ›
— — Մօսկվայի — —	102 ›	75 ›
— — Բեսարաբ. Տավր.—	102 ›	25 ›
— — Նիժ. Սամար. —	102 ›	75 ›
— — Վիլնայի —	102 ›	25 ›
— — Թիֆլիսի—27 և 43 տ.	99 ›	50 ›
— —Քութայիսի-18 և 43 տ.	99 ›	50 ›
Վօլժսկօ-կամսկի բանկի ակցիաները	725 ›	— ›
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ.	269 ›	50 ›
Րիբինսկ-Վօլօգօյի ընկ.	86 ›	50 ›
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օբլիգացիաներ.	95 ›	37 ›
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ .	96 ›	50 ›
Օդէսայի — — .	96 ›	50 ›
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օբլ. .	83 ›	75 ›
Նոր փոխառութիւն.	83 ›	— ›

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը լաւանում է։

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատտեստատներ։

Աւանդելի առարկայք սոքա են՝ 1) Առևտրական Տնտեսութիւն, 2) Առևտրական Թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական Թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանոնադրութիւն, և 7) գեղագրութիւն։

Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 15-ից։ Ընդունելութիւնները օգոստոսի 25-ից, ամենայն օր, երեկոյեան 5-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Լաբօրատօրնայա փողոցի վրա, Յովհաննէս Ղորղանեանի տանը, № 11։ Ծրագիրը ու կանոնները կարելի է ստանալ ՁՐԻԱՊԷՍ երբ. Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу. 19—20

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ԹՈՅԼՏՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՄԿՆԴԵՂ

ՄԻՇՈՒՆԱՑ

ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ ՄԿՆԵՐԸ կատարելապէս ոչնչացնելու համար։ Արկղիկի գինը 1 ր. 50 կ. Արկղիկի $^{1}/_{4}$ արժէ 60 կ.։

Հեղուկ բաղլինջների դէմ։ Սրուակի գինը, վրձինով միասին 1 րուբլի։

Լու, ցեց, բողոճ ոչնչացնելու փոշի։ Դօրակի գինը 1 ր. 20 կ. գուտապէրչի մեքենան առանձին. $^{1}/_{2}$ դօրակ 65 կ.

Ամբակային օծուն, Բիս Գուտմանի, ձիերի սմբակները ամեն օր օծելու համար, պահպանում է սմբակը ճաքելուց և նալելու միջոցին թուլանալուց։ Դօրակի գինը 1 րուբլի։

Կուզբի ճարպի օծուն, պահում է խոնաւութեան դէմ և կակուղ դրութեան մէջ՝ կօշիկները, բոտինները, ձիերի սանձերը։ Գինը 75 կօպ.

Մազերի ներկ, սև, շագանակագոյն և չէկ։ Մի անգամ ներկված մազերը իրանց գոյնը պահում են մինչև վեց շաբաթ։ Ներկված մազերը չէ կարելի զանազանել բնական մազերից։ Արկղիկը 3 րուբլի.

Բիս. Գուտման

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում է Վ. Գ ր ի վ ն ա կ ի դեղատան ապրանքների մագազինում, «Լօնդօն» հիւրանոցի տակ, Զուբալօվի տանը։ 57—100

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—10—11 ժ. վիրաբուժական, վեներական և ատամի ց.
Կին-բժիշկ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ—9—10 ժ. և 11—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԲՈՒԴԿՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
Ա. ԳՈՒՐԿՕ—$12^{1}/_{2}$—$1^{1}/_{2}$ ժ. աչքի և ներքին ց.
ԱՐՏԵՄԻԵՎ—12—1 ժ. երեքշաբթի և ուրբաթ կանանց ց.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—6—7 ժ.
ՊՕՊՕՎԵԱՆՑ—6—7 ժ. կաշուի, ներքին և ջղային ց.
Հիւանդանոցումն է մանկաբարձուհի Մօզեր։
Վճար—50 կ.։ համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար համաձայնութեամբ։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ բացված է ամեն օր, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 1 ժամ կէսօրից յետոյ, ստորագրութիւն՝ Վերնո քաղաքի (Սէմիրէչէնեան շրջանի) երկրաշարժից վնասվածների օգտին նուիրատուութիւններ ժողովելու համար։ 1—3

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.

Չորեքշաբթի, սեպտեմբերի 30-ին, ԱՐՄԷՆԻԱ (ARMÉNIE) շոգենաւը, նաւապետ ՇԵՕԼՏ (SCHEULT) դուրս կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզօն, Օրդու, Սամսօն, Կ. Պօլիս և Մարսէյլ։ Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործակալներին. Բաթումում պ. Գարանիօնին և Թիֆլիսում պ. Րէնօին, Նախկին Արծրունի գալլերէում, № 103. 3—4

ԲԺԻՇԿ ՊՐԷՕԲՐԱԺԵՆՍԿԻ

Բժշկում է էլէտրականութեամբ,—ֆարադէյական և գալվանական հոսանքով՝ ձեռքերի և ոտքերի անդամալուծութիւնը, ջղային հիւանդութիւնները, րէվմատիզմ, կօնտրակտուրա (ջղերի բռնվելը), նոյնպէս կոյրերին, խուլերին և համրերին անդամալուծութիւնից։

Բացի սրանից բժշկում է կանացի և սիֆիլիտական հիւանդութիւնները։

Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան 9 ժամից մինչև 12 և երեկոյեան 7 ժամից մինչև 8, Վօրօնցօվսկայա Նաբերեժնայա, Տէր-Օհանէսօվի տանը, № 5. 3—4

COMPAGNIE DES MESSAGERIES MARITIMES

PAQUEBOTS-POSTE FRANÇAIS.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԱԵՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ։

Ուրբաթ, 25 սեպտեմբերի, ԲԱԹՈՒՄԻՑ դուրս կը գնայ շոգենաւ RIO-GRANDE (ՐԻՕ-ԳՐԱՆԴԷ) նաւապետ REVEL (ՐԷՎԷԼ) մտնելով Կ. Պօլիս, Զմիռնիա և Սիրա և յարակցելով Եաֆա, Պօրտ-Սայիդ և Ալէքսանդրիա գնացող ընկերութեան շոգենաւերի հետ։

Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ԲԱԹՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆԺԷՐԻՆ, իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԷՈՐԳ ՀԷԶՈՒԲԵԱՆ ՀԷԶՈՒԲԵԱՆՑԻՆ։ 3—3

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

Զափաւոր վարձատրութեամբ յանձն է առնում պատրաստել երեխաներին միջնակարգ ուսումնարանների ստորին դասատների համար։ Հասցէի համար դիմել „Մշակի“ խմբագրութեանը։ 8—15

ԾԽԱԽՈՏ ԵՒ ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ

ՐՕՍՏՕՎԻ (Դօնի վրա) ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՏԷՐԵՐԻ

ԱՍԼԱՆԻԴԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԻ

Մագազինը Դվօրցօվայա փողոցում, Ղալամքարօվի տանը, Թիֆլիսում, պատիւ ունի յայտնելու պ. պ. ԾԽՈՂՆԵՐԻՆ և ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻՆ, որ փետրվարի 15-ից ներկայ թւի մենք բաց արինք ծխախոտի առևտուրը, որտեղ կարելի է ստանալ ԾԽԱԽՈՏԻ և ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐԻ ամեն տեսակները մեր գործարանից բերված։ Մեր ԾԽԱԽՈՏԸ իր առանձին յատկութիւնների համար,—լաւ համ, մեղմութիւն և դուրեկան արօմատ, վայելում է երկարամեայ հռչակ և մեծ տարածութիւն Ռուսաց կայսրութեան և արտասահմանի շատ քաղաքներում։

Թիֆլիսում նոյնպէս և Անդրկովկասում մեր ֆաբրիկայի ծխախոտի արդիւնքները մինչև այժմ յայտնի չէին, այդ պատճառով մենք բաց արինք ծխախոտի մագազինը, ցանկանալով այդ մեր արդիւնքները երկրի մէջ մտցնել։

Խոնարհաբար խնդրում ենք պ.պ. ծխողներին և վաճառականներին անտես չառնել ծանօթանալու մեր ֆիրմայի արդիւնքների հետ։

Օտարաքաղաքացիների պահանջները կատարվում են շուտ և ճիշդ կերպով, փօստի ծախսը մագազինի վրա է։ Պրէյսկուրանտները ցանկացողներին անվարձ են ուղարկվում։

Պ.Պ. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ԱՆՎՈՒՄ Է ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ ԶԻՋՈՒՄՆ։

ԱՍԼԱՆԻԴԻ եղբայրներ 24—25

EXPORTATION-IMPORTATION

CONSTANTIN P. CHÉHIANTZ

MILAN (ITALIE)

Կօնստանտին Պ. ՇԻՀԵԱՆՑԻ առևտրական գրասենեակը լինելով ՄԻԼԱՆ, և ունենալով ուղղակի յարաբերութիւններ Իտալիայի, Շվէյցարիայի և Ֆրանսիայի ֆաբրիկաների հետ, կընդունի յանձնարարութեամբ ապրանքներ ծախելու համար հետևեալները մետաքս, բօժօժ, մետաքսի և բօժօժի մնացորդք, բուրդ, բամբակ, ցորենեղէն, նաւթ և ընդհանրապէս Կովկասեան միւս ամեն տեսակ ապրանքները, որոնք ծախվում են Եւրոպայում։ Յանձնարարութեամբ կընդունի դարձեալ առնել Եւրոպայի ամեն տեսակ ապրանքներ Կովկասի համար։ Ամբողջ ապրանքները ստանալուց աժան և ձեռնտու պայմաններով փող կը տայ ի հաշիւ. մանրամասն տեղեկութեանց համար գրել այս հասցէով. Monsieur Constantin P. Chéhiantz, № 18, Via Lauro, Milan, (Italie) МИЛАНЪ (Италія).

Дозволено цензурою, Тифлисъ 21 сентября 1887 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовская ул. д. каз.